ॐ

ന രോധയതി മാം യോഗോ ന സാംഖ്യം ധർമ്മ ഏവച
ന സ്വാധ്യായസ്തപസ്ത്യാഗോ നേഷ്ടാപൂർത്തം ന ദക്ഷിണാ (11-12-1)
വ്രതാനി യജ്ഞ: ഛന്ദാംസി തീർത്ഥാനി നിയമാ യമാ:
യഥാവരുന്ധേ സത്സംഗ സർവ്വ സംഗാപഹോ ഹി മാം (11-12-2)
സത്സംഗേന ഹി ദൈതേയാ യാതുധാനാ മൃഗാ: ഖഗാ:
ഗന്ധർവ്വാപ്സരസോ നാഗാ: സിദ്ധാശ്ചാരണഗുഹ്യകാ: (11-12-3)
കേവലേന ഹി ഭാവേന ഗോപ്യോ ഗാവോ നഗാ മൃഗാ:
യേഽന്യേ മൂഢധിയോ നാഗാ: സിദ്ധാ മാമീയുരഞ്ജസാ (11-12-8)

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ തുടർന്നു:
“യോഗം, സാംഖ്യം, ധർമ്മം, ശാസ്ത്രപഠനം, വ്രതനിഷ്ഠകൾ, സന്യാസം, സാമൂഹ്യക്ഷേമകർമ്മങ്ങൾ, യാഗങ്ങൾ, തപശ്ചര്യകൾ, തീർത്ഥാടനം, യമനിയമാദികൾ എന്നിവയൊന്നും സത്സംഗംപോലെ എന്നെ പ്രീതിപ്പെടുത്തുന്നില്ല. ഭക്തരുമായിച്ചേർന്നുള്ള കൂട്ടായ്മയിലൂടെ ഒരുവന് അനാസക്തി വളർത്തിയെടുക്കാം. രാക്ഷസൻമാരും, പക്ഷികളും, യക്ഷകിന്നരൻമാരും, സർപ്പങ്ങളും സത്സംഗത്തിലൂടെ എന്നെ പ്രാപിച്ചിട്ടുണ്ട്. നിയതമായ ശാസ്ത്രപഠനമോ നിയമാദികളോ അറിവില്ലാത്ത ഗോപികമാരും ഗോപൻമാരും എന്നിലെത്തിച്ചേർന്നത് അവർക്ക് എന്നോടുള്ള പരമപ്രേമം ഒന്നുകൊണ്ടത്രേ. അതുകൊണ്ട് ഈ നിയമനിബന്ധനകളും ശാസ്ത്രപഠനവും എല്ലാമുപേക്ഷിച്ച് എന്നിലഭയം തേടുക. എല്ലാറ്റിൻെറയും ആത്മസത്ത ഞാനാകുന്നു.”

ഉദ്ധവർ പറഞ്ഞു: ഭഗവാനേ, ഇത്രയെല്ലാം കേട്ടിട്ടും എന്നിലെ സംശയങ്ങളും അജ്ഞതയും വിട്ടുപോകുന്നില്ല. അവയെ നീക്കി തന്നാലും.

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ തുടർന്നു: ഒരു ജീവിയുടെ അന്ത:രംഗമായ നിലവറയിൽ പ്രാണശക്തിയിലൂടെ പ്രവേശിച്ച ജീവൻ സ്വയം മനസ്സായി പരിണമിക്കുന്നു. അതു വാക്കായി പ്രകടമാവുന്നു. അതുപോലെ തന്നെ ശരീരത്തിൻെറ മറ്റു ധർമ്മങ്ങളും. വിശ്വം മുഴുവനും, അതിലെ പദാർത്ഥനിഷ്ടമായ സകലതും അവയുടെ അധിദേവതകളും എൻെറതന്നെ പ്രകടിതരൂപങ്ങളാണെന്നു മനസ്സിലാക്കിയാലും. എത്രതന്നെ വിവിധ രൂപങ്ങളിൽ കാണപ്പെട്ടാലും യഥാർത്ഥത്തിൽ ഞാൻ ഒന്നുമാത്രം. വിശ്വത്തിന് ഈശ്വരനെക്കൂടാതെ ഒരു നിലനിൽപ്പില്ല. ഈശ്വരനിൽ നിന്ന് സ്വതന്ത്രമായൊരു നിലനിൽപ്പ് വിശ്വത്തിനുണ്ടെന്ന തെറ്റായ തോന്നലും മതിയാക്കൂ. നൂലിനെ കൂടാതെ തുണിക്ക് നിലനിൽപ്പില്ല തന്നെ (തിരിച്ച് നൂലിൻെറ നിലനിൽപ്പ് തുണിയെ ആശ്രയിച്ചല്ല). ഈ പ്രകടിതഭാവങ്ങൾ അനാദിയത്രെ. വിശ്വസാക്ഷാത്ക്കാരത്തിൻെറ വൃക്ഷത്തിന് രണ്ടു വിത്തുകൾ - സൽഗുണവും ദുർഗുണവും. അതിൻെറ അനേകങ്ങളായ വേരുകളത്രേ. ആഗ്രഹങ്ങളും കർമ്മങ്ങളും. ത്രിഗുണങ്ങളാണവയുടെ കാണ്ഡം. പഞ്ചഭൂതങ്ങളാണതിൻെറ കൊമ്പുകൾ. വൃക്ഷത്തിൽ നിന്നൂറുന്ന രസം അഞ്ചുതരത്തിലുള്ള ദു:ഖങ്ങത്രെ. അതിന് മനസ്സും ഇന്ദ്രിയങ്ങളും ചേർന്ന് പതിനൊന്നു ശാഖകൾ. അവയിൽ ജീവൻ, ഈശ്വരൻ എന്നീ രണ്ടു പക്ഷികൾ നിവസിക്കുന്നു. വൃക്ഷത്തിൽനിന്നും സുഖദു:ഖങ്ങളാകുന്ന രണ്ടു ഫലങ്ങൾ ലഭിക്കുന്നു. ലൗകീകനായ മനുഷ്യൻ ഇന്ദ്രിയാസക്തനായി ദു:ഖമുണ്ണുന്നു. വിവേകിയായ മനുഷ്യൻ സുഖവും.

ജാഗരൂകമായ നിരീക്ഷണത്തിലൂടെയും ഗുരുവിൻെറ നിർദ്ദേശാനുസരണം ജിവിച്ചും ഒരുവന് വിശ്വസൃഷ്ടിയും ഞാനും ഒന്നെന്നുള്ള തിരിച്ചറിവുണ്ടാവുന്നു. അങ്ങിനെ സ്വയം നിയന്ത്രണത്തിലാവുമ്പോൾ വൈവിധ്യഭാവത്തിൻെറ അജ്ഞതാജന്യമായ വേരുകൾ അറ്റുപോവുന്നു. അതിനുള്ള ജ്ഞാനം ഗുരുഭക്തിയാലാണ് ലഭിക്കുന്നത്. അവസാനം ഈ ജ്ഞാനത്തേയും ഉപേക്ഷിച്ച് പരിപൂർണ്ണ സ്വതന്ത്രനാവുക.